บทที่ ๖

การจัดทานพิธี

การถวายทาน เป็นการทำบุญหรือทำความดีประการหนึ่ง ตามหลักการทำบุญของพระพุทธศาสนา ๓ ประการ คือ ทานมัย บุญสำเร็จด้วยการให้ทาน ศีลมัย บุญสำเร็จด้วยการรักษาศีล ภาวนามัย บุญสำเร็จด้วยการเจริญภาวนา

การถวายทาน มี ๒ ประเภท คือ การให้หรือการถวายเครื่องอุปโภคบริโภคให้แก่บุคคลใดบุคคลหนึ่งโดยเฉพาะเจาะจง เรียกว่า ปาฏิบุคลิกทาน ประการหนึ่ง และการให้หรือการถวายโดยให้หรือถวาย โดยผู้ให้หรือผู้ถวาย มีความตั้งใจถวายหรือให้เป็นสาธารณะไม่เจาะจงผู้ใดไม่ว่าผู้รับจะเป็นพระภิกษุหรือสามเณร ซึ่งเป็นการถวายอุทิศให้แก่สงฆ์จริง ๆ เรียกว่า สังฆทาน อีกประการหนึ่ง

หลักการเกี่ยวกับการถวายทานแด่พระสงฆ์

๑) หลักสำคัญของการถวายทานแด่พระภิกษุสามเณร ต้องตั้งใจถวายจริง ๆ

๒) จัดเตรียมทานวัตถุที่จะถวายให้เสร็จเรียบร้อย ตามศรัทธาและทันถวาย ถ้าเป็นภัตตาหาร จีวร และคิลานเภสัช ซึ่งเป็นวัตถุยกประเคนได้ ต้องประเคน เว้นแต่ถ้าไม่อยู่ในกาลที่จะประเคน ก็เพียงแต่นำไปตั้งไว้ ณ เบื้องหน้าพระสงฆ์ ดังนั้น ถ้าเป็นการถวายทานที่ถูกต้องต้องจัดถวายทานให้ถูกต้องตามกาลนั้น ๆ ถ้าเป็นเครื่องเสนาสนะ ซึ่งเป็นสิ่งก่อสร้างกับที่และเป็นของใหญ่ใช้ติดที่ ก็ต้องเตรียมการตามที่สมควรและถูกต้องตามประเพณีปฏิบัติ

๓) แจ้งความประสงค์ที่จะถวายทานให้พระภิกษุสงฆ์ทราบ และนัดหมายวัน เวลา และสถานที่ พร้อมทั้งแจ้งความประสงค์ในการที่จะนิมนต์พระสงฆ์รับการถวายทานจำนวนเท่าใด

๔) ถ้ามีความประสงค์จะถวายทานร่วมกับพิธีการอื่น ๆ ก็ต้องเป็นเรื่องของงานพิธีแต่ละอย่างไป เมื่อถึงเวลาจะถวายทานก็ดำเนินการในส่วนของพิธีถวายทาน

๕) สิ่งที่สมควรถวายเป็นทานตามพระวินัย

(๑) เครื่องนุ่งห่ม ได้แก่ ไตรจีวร สบง อังสะ หรือผ้าเช็ดตัว

(๒) บิณฑบาต ได้แก่ ภัตตาหาร น้ำดื่ม น้ำปานะ

(๓) เสนาสนะ ได้แก่ กุฏิ ศาลาบำเพ็ญกุศล

(๔) คิลานเภสัช หรือยารักษาโรค

๖) สิ่งของที่ควรถวายเป็นทานตามที่ปรากฏในพระสูตร

(๑) อันนัง ให้อาหาร
(๒) ปานัง ให้น้ำร้อน-น้ำเย็น น้ำอัฏฐบาน
(๓) วัตถัง ให้ผ้านุ่งห่ม
(๔) ยานัง ให้ยานพาหนะ
(๕) มาลัง ให้ดอกไม้ที่มีกลิ่นหอม
(๖) คันธัง ให้ของหอมต่าง ๆ
(๗) วิเลปะนัง ให้เครื่องทาต่าง ๆ
(๘) เสยยัง ให้ที่นอนหมอนมุ้ง
(๙) วะสะถัง ให้ที่อยู่อาศัย
(๑๐) ทีเปยยัง ให้ประทีป หรือให้แสงสว่าง

การถวายสังฆทาน

การถวายสังฆทาน คือ การถวายทานที่อุทิศแก่สงฆ์ ซึ่งต้องเป็นการตั้งใจถวายแก่สงฆ์จริง ๆ ไม่เห็นแก่หน้าพระภิกษุรูปใดรูปหนึ่ง ไม่ว่าจะเป็นภิกษุหรือสามเณร เป็นพระสงฆ์เถระหรือพระสงฆ์อันดับ ถ้าเจาะจงจะถวายพระภิกษุรูปใดแล้ว ก็จะเป็นเหตุให้มีจิตใจไขว้เขวเกิดความยินดียินร้ายไปตามบุคคลที่รับสังฆทานนั้น จะเป็นภิกษุหรือสามเณร จะเป็นรูปเดียวหรือหลายรูป ก็ถือว่าเป็นการถวายสังฆทานทั้งสิ้น และถือว่าเป็นผลสำเร็จในการถวายสังฆทานแล้ว เนื่องจากผู้รับสังฆทานที่ถวายถือเป็นการรับในนามสงฆ์ ซึ่งสงฆ์จัดมาหรือเป็นผู้มาถึงเฉพาะหน้าในขณะตั้งใจถวายสงฆ์แล้ว ซึ่งการถวายทานที่อุทิศให้เป็นของสงฆ์จริง ๆ นี้ ในครั้งพุทธกาลมีแบบแผนในการถวายสังฆทาน ๗ ประการ คือ

๑) ถวายแก่หมู่ภิกษุและภิกษุณี มีพระพุทธเจ้าเป็นประมุข
๒) ถวายแก่หมู่ภิกษุ มีพระพุทธเจ้าเป็นประมุข
๓) ถวายแก่หมู่ภิกษุณี มีพระพุทธเจ้าเป็นประมุข
๔) ถวายแก่หมู่ภิกษุและภิกษุณี ไม่มีพระพุทธเจ้าเป็นประมุข
๕) ถวายแก่หมู่ภิกษุ ไม่มีพระพุทธเจ้าเป็นประมุข
๖) ถวายแก่หมู่ภิกษุณี ไม่มีพระพุทธเจ้าเป็นประมุข
๗) ร้องขอต่อสงฆ์ให้ส่งใคร ๆ ไปรับแล้วถวายแก่ผู้นั้น

การเตรียมการ

๑) จัดเตรียมทานวัตถุที่ต้องการถวายให้เสร็จเรียบร้อย ตามศรัทธาและทันเวลาถวาย เช่น อาหารคาว อาหารหวาน น้ำดื่ม เครื่องกระป๋อง อาหารแห้ง ของใช้ต่าง ๆ ที่พระสงฆ์ใช้ได้ไม่ผิดพระวินัย (ถ้าอยู่ในกาล คือ เช้า ถึงก่อนเวลาเที่ยงวัน ให้ประเคนได้ แต่ถ้าอยู่นอกกาลไม่ต้องประเคน เพียงแต่ตั้งไว้ ณ เบื้องหน้าพระภิกษุ และให้ประเคนได้เฉพาะวัตถุที่ประเคนนอกกาลได้เท่านั้น)

๒) จัดเตรียมดอกไม้ธูปเทียนจุดบูชาพระรัตนตรัย

๓) แจ้งความประสงค์ที่จะถวายทานนั้น ๆ ให้พระสงฆ์ทราบ

๔) เตรียมนิมนต์พระสงฆ์ที่จะรับสังฆทาน

๕) จัดเตรียมสถานที่ หรือนัดหมายสถานที่ที่จะถวายสังฆทานให้พระสงฆ์ทราบ

แนวทางปฏิบัติ

๑) พระสงฆ์มาถึงยังสถานที่จะทำพิธีถวายสังฆทาน (ที่บ้านหรือที่วัด) ตามที่กำหนดและนิมนต์พระสงฆ์ไว้

๒) นิมนต์พระสงฆ์นั่งยังอาสนสงฆ์ที่จัดเตรียมไว้ตามจำนวนที่จะถวายสังฆทาน

๓) นำเครื่องสังฆทานมาตั้งเรียงไว้ ณ เบื้องหน้าพระสงฆ์

๔) จุดธูปเทียนบูชาพระรัตนตรัย กราบ ๓ ครั้ง

๕) อาราธนาศีล ดังนี้

“มะยัง ภันเต วิสุง วิสุง รักขะนัตถายะ ติสะระเณนะ สะหะ ปัญจะ สีลานิ ยาจามะ.

ทุติยัมปิ มะยัง ภันเต วิสุง วิสุง รักขะนัตถายะ ติสะระเณนะ สะหะ ปัญจะ สีลานิ ยาจามะ.

ตะติยัมปิ มะยัง ภันเต วิสุง วิสุง รักขะนัตถายะ ติสะระเณนะ สะหะ ปัญจะ สีลานิ ยาจามะ.”

๖) พระสงฆ์ให้ศีล

๗) กล่าวนโม ๓ จบ ดังนี้

“นะโม ตัสสะ ภะคะวะโต อะระหะโต สัมมาสัมพุทธัสสะ.

นะโม ตัสสะ ภะคะวะโต อะระหะโต สัมมาสัมพุทธัสสะ.

นะโม ตัสสะ ภะคะวะโต อะระหะโต สัมมาสัมพุทธัสสะ.” จบ

๘) กล่าวคำถวายสังฆทาน (ในกรณีถวายสังฆทานเพื่อความสุขความเจริญของตนเอง) ดังนี้

“อิมานิ มะยัง ภันเต, ภัตตานิ สะปะริวารานิ, ภิกขุสังฆัสสะ, โอโณชะยามะ, สาธุ โน ภันเต, ภิกขุสังโฆ, อิมานิ, ภัตตานิ, สะปะริวารานิ, ปะฏิคคัณหาตุ, อัมหากัง, ทีฆะรัตตัง, หิตายะ, สุขายะ.”

คำแปล “ข้าแต่พระสงฆ์ผู้เจริญ, ข้าพเจ้าทั้งหลาย, ขอน้อมถวาย, ภัตตาหาร กับทั้งบริวารเหล่านี้, แด่พระสงฆ์, ขอพระสงฆ์โปรดรับภัตตาหาร, กับทั้งบริวารทั้งหลายเหล่านี้, ของข้าพเจ้าทั้งหลาย, เพื่อประโยชน์และความสุข, แก่ข้าพเจ้าทั้งหลาย ตลอดกาลนานเทอญฯ”

๙) คำกล่าวถวายสังฆทาน (ในกรณีเพื่ออุทิศให้ผู้ตาย) ดังนี้

“อิมานิ มะยัง ภันเต, มะตะกะภัตตานิ, สะปะริวารานิ, ภิกขุสังฆัสสะ, โอโณชะยามะ สาธุ โน ภันเต, ภิกขุสังโฆ, อิมานิ มะตะกะภัตตานิ, สะปะริวารานิ, ปฏิคคัณหาตุ, อัมหากัญเจวะ, มาตาปิตุ, อาทีนัญจะ, ญาตะกานัง, กาละกะตานัง, ทีฆะรัตตัง, หิตายะ, สุขายะ.” คำแปล “ข้าแต่พระสงฆ์ผู้เจริญ, ข้าพเจ้าทั้งหลาย, ขอน้อมถวายภัตตาหารเพื่อผู้ล่วงลับไปแล้ว, พร้อมกับของบริวารทั้งหลายเหล่านี้, แก่พระภิกษุสงฆ์, ขอพระภิกษุสงฆ์, โปรดรับภัตตาหารเพื่อผู้ล่วงลับไปแล้ว, พร้อมกับทั้งของบริวารทั้งหลายเหล่านี้, ของข้าพเจ้าทั้งหลาย, เพื่อประโยชน์, เพื่อความสุข, แก่ข้าพเจ้าทั้งหลายด้วย, แก่ญาติทั้งหลายผู้ล่วงลับไปแล้วด้วย, มีบิดามารดา เป็นต้น, ตลอดกาลนานเทอญ.”

๑๐) พระสงฆ์รับ “สาธุ”

๑๑) ประเคนวัตถุที่จะถวายสังฆทาน (ถ้านอกกาลคือหลังเที่ยงวันให้ประเคนเฉพาะผ้าไตร หรือเครื่องสังฆทานที่ไม่ใช่อาหาร)

๑๒) พระสงฆ์อนุโมทนา

๑๓) ผู้ถวายสังฆทาน กรวดน้ำ-รับพร

๑๔) เสร็จพิธีถวายสังฆทาน

การถวายผ้ากฐินหรือการทอดกฐิน

การถวายผ้ากฐินหรือการทอดกฐิน ถือเป็นการถวายทานที่มีกาลเวลา คือ เป็นการถวายทานภายหลังวันออกพรรษา คือ ในระหว่างวันแรม ๑ ค่ำ เดือน ๑๑ จนถึงวันเพ็ญ เดือน ๑๒ (ขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๑๒) และเพื่อให้ได้ทราบถึงสาเหตุที่พระพุทธเจ้าได้ทรงอนุญาตให้ภิกษุรับกฐิน และต่อมาพุทธศาสนิกชนได้ถือเป็นการบำเพ็ญบุญสืบต่อกันมาตราบเท่าทุกวันนี้ ดังนี้

ครั้งหนึ่ง ภิกษุชาวเมืองปาฐา ประมาณ ๓๐ รูป มีความประสงค์จะไปเฝ้าพระพุทธเจ้า ณ เมืองสาวัตถีจึงพากันเดินทางจากเมืองปาฐาไปเมืองสาวัตถี แต่พอไปถึงเมืองสาเกต ซึ่งอยู่ในระยะทางห่างจากเมืองสาวัตถีประมาณ ๖ ประโยชน์ จึงจะถึงเมืองสาวัตถี ก็เป็นวันซึ่งพระภิกษุต้องเข้าพรรษา ภิกษุเหล่านั้นจะเดินทางต่อไปไม่ได้ จึงจำพรรษาอยู่ ณ เมืองสาเกต ในระหว่างพรรษามีความร้อนรนอยากจะเข้าเฝ้าพระพุทธเจ้า พอออกพรรษาก็เดินทางไปเมืองสาวัตถีโดยเร็ว ในเวลานั้น ฝนยังตกมากอยู่ การเดินทางจึงถูกโคลนตมทำให้เปรอะเปื้อน เมื่อถึงเมืองสาวัตถี ภิกษุเหล่านั้นได้เข้าเฝ้าพระพุทธเจ้า พระองค์ทรงทราบความลำบากของภิกษุเหล่านั้น จึงทรงอนุญาต

ให้ภิกษุทำพิธีกรานกฐินในระยะเวลาภายหลังออกพรรษาไปแล้ว ๑ เดือน ภิกษุที่ได้รับกฐินและกรานกฐินแล้ว ย่อมได้อานิสงส์ ๕ ประการ ตามพระวินัย คือ

๑) เข้าบ้านโดยไม่ต้องบอกลาภิกษุด้วยกัน

๒) เดินทางโดยไม่ต้องเอาผ้าไตรจีวรไปครบสำรับ (ผ้าไตร ประกอบด้วย สบง ๑ ผืน จีวร ๑ ผืน และสังฆาฏิ ๑ ผืน)

๓) ฉันอาหารโดยล้อมวงกันได้

๔) เก็บจีวรที่ยังไม่ต้องการใช้ไว้ได้

๕) ลาภที่เกิดขึ้น ให้ตกเป็นของภิกษุที่จำพรรษาในวัดนั้น ซึ่งได้กรานกฐินแล้ว

การทอดกฐินนั้น เมื่อผู้มีศรัทธาประสงค์จะนำผ้ากฐินไปทอด ณ วัดใดวัดหนึ่งก็ตาม ผู้มีศรัทธานั้นจะต้องไปจองไว้กับเจ้าอาวาส หรือบอกกล่าวให้พระสงฆ์วัดนั้น ๆ ทราบล่วงหน้าก่อนว่าในปีนี้จะนำกฐินมาทอด ณ วัดนี้ เพื่อทางวัดจะได้ประกาศให้ทายกทายิกาหรือผู้มีศรัทธารายอื่น ๆ ได้ทราบว่า ในพรรษากาลนี้มีผู้จองกฐินมาทอด ณ วัดนี้แล้ว บางกรณีผู้ศรัทธาไม่ได้แจ้งให้พระสงฆ์ได้ทราบไว้ก่อนล่วงหน้า แต่ได้นำกฐินไปทอดในทันทีที่ไปถึงวัดนั้น จะเรียกว่า “กฐินจร”

การเตรียมการ

๑) จัดเตรียมผ้าไตรกฐิน จำนวน ๑ ไตร (ถ้าเป็นวัดสังกัดคณะสงฆ์ธรรมยุต ต้องเตรียมผ้าขาว ๑ พับ ยาวประมาณ ๘-๑๐ เมตร วางบนผ้าไตรกฐินด้วย และจัดเตรียมสีย้อมผ้า (สีกลัก) หรือสีตามจีวรที่วัดนั้น ๆ ใช้)

๒) ไตรจีวร สำหรับถวายคู่สวด ๒ ไตร

๓) ของอื่น ๆ ที่พระสงฆ์ใช้ได้ตามความเหมาะสม ซึ่งถือเป็นบริวารกฐิน

๔) จตุปัจจัยไทยธรรมสำหรับถวายพระสงฆ์อันดับ ตามจำนวนพระสงฆ์สามเณรในวัดนั้น

๕) ปัจจัยสำหรับไว้ใช้จ่ายในการก่อสร้างหรือบำรุงถาวรวัตถุในอาราม

๖) เทียนปาติโมกข์ จำนวน ๑ ชุด (เทียนขาว จำนวน ๒๔ เล่ม)

๗) พานแว่นฟ้า สำหรับวางผ้าไตรกฐิน และพานวางเทียนปาติโมกข์

๘) ดอกไม้ ธูป เทียน สำหรับถวายพระภิกษุสามเณร

แนวทางการปฏิบัติงาน (ก่อนเข้าสู่พิธีการ)

๑) ถ้าเจ้าภาพมีความประสงค์จะให้มีการฉลององค์กฐิน จัดพิธีเช่นเดียวกับงานมงคลต่าง ๆ ดังที่กล่าวไว้แล้วในเรื่องการดำเนินงานพิธีมงคล

๒) จัดโต๊ะหมู่หรือโต๊ะผ้าไตรกฐิน และบริวารกฐินเพิ่มขึ้นอีก ๑ ที่ จากการตั้งโต๊ะหมู่บูชาพระรัตนตรัย

๓) เมื่อถึงวันที่จะนำกฐินไปทอดยังวัดที่ได้จองไว้ จะให้มีการแห่แหนไปยังวัดนั้น

๔) เมื่อถึงวัดจะให้มีการนำองค์กฐินไปเวียนประทักษิณรอบอุโบสถก่อน ๓ รอบ ก็ได้ หรือจะนำองค์กฐินเข้าไปยังอุโบสถโดยไม่ต้องเวียนประทักษิณก็ได้

๕) เมื่อเข้าสู่สถานที่ที่ถวายผ้ากฐินและบริวารกฐิน (โบสถ์ วิหาร ศาลาการเปรียญ หรือสถานที่ที่ทางวัดเห็นว่าเหมาะสม) แล้ว ให้จัดวางผ้ากฐินและบริวารกฐินให้เรียบร้อยสวยงาม

แนวทางการปฏิบัติงาน

๑) เมื่อถึงเวลาพระสงฆ์ลงสู่อุโบสถหรือศาลาการเปรียญ และนั่งยังอาสน์สงฆ์เรียบร้อยแล้ว

๒) ประธานพิธีหรือเจ้าภาพจุดธูปเทียนบูชาพระรัตนตรัย (กราบ ๓ ครั้ง)

๓) ประธานพิธีหรือเจ้าภาพประเคนพัดรองหรือตาลปัตรที่ระลึกแด่ประธานสงฆ์

๔) เจ้าหน้าที่พิธีอาราธนาศีล

๕) ประธานสงฆ์ให้ศีล

๖) ประธานพิธีหรือเจ้าภาพ และผู้ร่วมอนุโมทนาการทอดกฐินรับศีลพร้อมกัน

๗) ประธานพิธีหรือเจ้าภาพหยิบผ้าห่มพระประธานมองให้ไวยาวัจกรหรือเจ้าหน้าที่

๘) ประธานพิธีหรือเจ้าภาพหยิบผ้าไตรกฐินที่พานแว่นฟ้าขึ้นอุ้มประคองประนมมือหันหน้าไปทางพระประธาน กล่าว “นะโม ๓ จบ”

“นะโม ตัสสะ ภะคะวะโต อะระหะโต สัมมาสัมพุทธัสสะ.

นะโม ตัสสะ ภะคะวะโต อะระหะโต สัมมาสัมพุทธัสสะ.

นะโม ตัสสะ ภะคะวะโต อะระหะโต สัมมาสัมพุทธัสสะ.”

๙) หันหน้าไปทางพระสงฆ์ กล่าวคำถวายผ้ากฐิน ดังนี้

แบบที่ ๑

“อิมัง ภันเต, สะปะริวารัง, กะฐินะทุสสัง สังฆัสสะ, โอโณชะยามะ, สาธุ โน ภันเต, สังโฆ, อิมัง สะปะริวารัง, กะฐินะทุสสัง, ปะฏิคคัณหาตุ, ปะฏิคคะเหตวา จะ, อิมินา ทุสเสนะ, กะฐินัง อัตถะระตุ, อัมหากัง ทีฆะรัตตัง, หิตายะ, สุขายะ.”

“ข้าแต่พระสงฆ์ผู้เจริญ, ข้าพเจ้าทั้งหลาย, ขอน้อมถวายผ้ากฐินกับทั้งบริวารนี้, แด่พระสงฆ์, ขอพระสงฆ์จงรับ, ผ้ากฐินกับทั้งบริวารนี้, ของข้าพเจ้าทั้งหลาย, ครั้นรับแล้ว, จงกรานกฐินด้วยผ้าผืนนี้, เพื่อประโยชน์, และความสุข, แก่ข้าพเจ้าทั้งหลาย, ตลอดกาลนานเทอญ.”

แบบที่ ๒

“อิมัง, สะปะริวารัง, กะฐินะจีวะระทุสสัง, สังฆัสสะ, โอโณชะยามะ.

ทุติยัมปิ, อิมัง, สะปะริวารัง, กะฐินะจีวะระทุสสัง, สังฆัสสะ, โอโณชะยามะ.

ตะติยัมปิ, อิมัง, สะปะริวารัง, กะฐินะจีวะระทุสสัง, สังฆัสสะ, โอโณชะยามะ.”

“ข้าพเจ้าทั้งหลาย, ขอน้อมถวายผ้าจีวรกฐิน, พร้อมกับของบริวารนี้, แด่พระสงฆ์. แม้ครั้งที่ ๒ ข้าพเจ้าทั้งหลาย, ขอน้อมถวายผ้าจีวรกฐิน, พร้อมกับของบริวารนี้, แด่พระสงฆ์.

แม้ครั้งที่ ๓ ข้าพเจ้าทั้งหลาย, ขอน้อมถวายผ้าจีวรกฐิน, พร้อมกับของบริวารนี้, แด่พระสงฆ์.”

๑๐) ประธานพิธีหรือเจ้าภาพวางผ้าไตรบนพานแว่นฟ้า ณ เบื้องหน้าพระสงฆ์ แล้วยกประเคนพระสงฆ์รูปที่ ๒ (ต้องประสานกับพระสงฆ์ เนื่องจากวัดบางวัดให้วางไว้ ณ เบื้องหน้าพระสงฆ์ และพระสงฆ์จะประกอบพิธีอปโลกน์กฐิน โดยประธานพิธีหรือเจ้าภาพไม่ต้องประเคนผ้าไตรกฐิน)

๑๑) ประธานพิธีหรือเจ้าภาพยกเทียนปาติโมกข์ประเคนพระสงฆ์รูปที่ ๒

๑๒) พระสงฆ์ประกอบพิธีอปโลกน์กฐิน

๑๓) ประธานพิธีหรือเจ้าภาพประเคนบริวารกฐิน และเครื่องไทยธรรม

๑๔) เจ้าหน้าที่ประกาศยอดเงินของกฐิน

๑๕) ประธานพิธีหรือเจ้าภาพถวายยอดปัจจัยบำรุงวัดแด่ประธานสงฆ์

๑๖) พระสงฆ์อนุโมทนา

๑๗) ประธานพิธีหรือเจ้าภาพกรวดน้ำ-รับพร

๑๘) ประธานพิธีหรือเจ้าภาพกราบพระประธาน (กราบ ๓ ครั้ง)

๑๙) ประธานพิธีหรือเจ้าภาพกราบลาพระสงฆ์

๒๐) เสร็จพิธี

การถวายผ้าป่า (สามัคคี)

การถวายผ้าป่า ไม่ใช่เป็นการถวายทานตามกาลเช่นการทอดกฐิน แล้วแต่ใครมีศรัทธาจะทำเมื่อไร ก็รวบรวมนัดหมายญาติมิตรพรรคพวกทอดถวายเมื่อนั้น ผ้าป่า ครั้งพุทธกาล เรียกว่าผ้าบังสุกุลจีวร คือ ผ้าเปื้อนฝุ่นที่ไม่มีเจ้าของหวงแหนทิ้งอยู่ตามป่าบ้าง ป่าช้าบ้าง ตามถนนหนทางบ้าง แขวนห้อยอยู่ตามกิ่งไม้บ้าง ซึ่งครั้งพุทธกาลทรงอนุญาตให้ภิกษุแสวงหาผ้าบังสุกุล คือ ผ้าเปื้อนฝุ่นที่ไม่มีเจ้าของเขาทิ้งแล้ว หรือผ้าที่เขาห่อซากศพทิ้งไว้ตามป่าช้า และเศษผ้าที่ทิ้งอยู่ตามถนนหนทาง นำมาซักฟอกตัดเย็บเป็นจีวรผืนใดผืนหนึ่งที่ต้องการ แล้วใช้นุ่งห่ม พุทธศาสนิกชนผู้นับถือพระพุทธศาสนาส่วนมากในสมัยนั้นเห็นความลำบากของภิกษุในเรื่องนี้ มีความประสงค์จะบำเพ็ญกุศลซึ่งไม่ขัดต่อพระพุทธบัญญัติในขณะนั้น จึงได้จัดหาผ้าที่สมควรแก่สมณะบริโภคไปทอดทิ้งไว้ตามที่ต่าง ๆ โดยมากเป็นป่าช้าที่รู้ว่าภิกษุผู้แสวงหาเดินไป

การเตรียมการ

๑) จัดโต๊ะหมู่บูชาพร้อมเครื่องนมัสการ

๒) ต้นผ้าป่าหรือกองผ้าป่าซึ่งมีผ้าไตร หรือจีวร หรือสบง หรือผ้าเช็ดตัวสีเหลือง พาดไว้ที่กิ่งไม้ ปักไว้ในกระถาง หรือกระป๋อง ซึ่งบรรจุข้าวสารและอาหารแห้งตามศรัทธา

๓) ปัจจัยบำรุงวัดตามศรัทธา

๔) เตรียมการนิมนต์พระสงฆ์

๕) อุปกรณ์เครื่องใช้ในงานพิธี

แนวทางการปฏิบัติงาน

๑) เมื่อพระสงฆ์ขึ้นนั่งยังอาสน์สงฆ์

๒) ประธานพิธีหรือเจ้าภาพ จุดธูปเทียนบูชาพระรัตนตรัย (กราบ ๓ ครั้ง)

๓) เจ้าหน้าที่อาราธนาศีล

๔) ประธานพิธีหรือเจ้าภาพและผู้ร่วมพิธีรับศีลพร้อมกัน

๕) กล่าวรายงาน (กรณีมีการจัดถวายผ้าป่าที่มีวัตถุประสงค์ดำเนินกิจกรรม สาธารณ-ประโยชน์ และมีการกล่าวรายงานเพื่อต้องการให้ผู้ที่มาร่วมพิธีได้ทราบถึงวัตถุประสงค์ของการจัดพิธีถวายผ้าป่า)

๖) ประธานพิธีหรือเจ้าภาพประคองผ้าไตร

๗) ประธานพิธีหรือเจ้าภาพ กล่าว “นะโม ๓ จบ”

๘) ประธานพิธีหรือเจ้าภาพ กล่าวคำถวายผ้าป่า ดังนี้

“อิมานิ มะยัง ภันเต, บังสะกุละจีวะรานิ, สะปะริวารานิ, ภิกขุสังฆัสสะ, โอโณชะยามะ, สาธุ โน ภันเต, ภิกขุสังโฆ, อิมานิ, ปังสุกูละจีวะรานิ, สะปะริวารานิ, ปะฏิคคัณหาตุ, อัมหากัง, ทีฆะรัตตัง, หิตายะ, สุขายะ.”

“ข้าแต่พระสงฆ์ผู้เจริญ, ข้าพเจ้าทั้งหลาย, ขอน้อมถวาย, ผ้าบังสุกุลจีวร, กับทั้งสิ่งของบริวารเหล่านี้, แด่พระภิกษุสงฆ์, ขอพระภิกษุสงฆ์, จงรับผ้าบังสุกุลจีวร, กับทั้งสิ่งของบริวารเหล่านี้, เพื่อประโยชน์, เพื่อความสุข, แก่ข้าพเจ้าทั้งหลาย, ตลอดกาลนานเทอญ.”

๙) เมื่อกล่าวคำถวายจบ นำผ้าไตรจีวรไปวางไว้ที่กิ่งไม้ หรือพาดยังที่ที่จัดเตรียมไว้

๑๐) นิมนต์พระสงฆ์ลงมาพิจารณาผ้าป่า (เจ้าหน้าที่เตรียมพัดรองหรือตาลปัตรให้พระสงฆ์)

๑๑) ประธานพิธีหรือเจ้าภาพประเคนจตุปัจจัยไทยธรรมแด่พระสงฆ์

๑๒) พระสงฆ์อนุโมทนา

๑๓) ประธานพิธีหรือเจ้าภาพกรวดน้ำ-รับพร

๑๔) เสร็จพิธี

การถวายทานต่าง ๆ

การถวายทาน เป็นที่นิยมของพุทธศาสนิกชนผู้ที่มีศรัทธาในพระพุทธศาสนา เพื่อเป็นการทำบุญในพระพุทธศาสนา อันเป็นการทำนุบำรุงผู้ทำหน้าที่ศาสนทายาทในส่วนของพระภิกษุสามเณร เนื่องจากการถวายทานเป็นส่วนหนึ่งซึ่งนับเข้าในบุญกิริยาวัตถุ โดยถวายเป็นสังฆทานบ้าง ปาฏิบุคลิกทานบ้าง ตามเจตนารมณ์ศรัทธาของผู้ที่จะถวายทานนั้น ๆ

การเตรียมการ

๑) จัดเตรียมทานวัตถุที่ต้องการถวายตามที่ตนเองมีความประสงค์จะถวาย ที่พระสงฆ์ใช้ได้ไม่ผิดพระวินัย

๒) ดอกไม้ธูปเทียน เพื่อจุดบูชาพระรัตนตรัยและถวายพระสงฆ์

๓) แจ้งความประสงค์ที่จะถวายทานนั้น ๆ ให้พระสงฆ์ทราบ

๔) นิมนต์พระสงฆ์ที่จะรับทาน

๕) สถานที่ หรือนัดหมายสถานที่ที่จะถวายทานให้พระสงฆ์ทราบ

แนวทางการปฏิบัติ

๑) พระสงฆ์มาถึงยังสถานที่จะทำพิธีถวายทาน (บ้านหรือวัด) ตามที่กำหนดและนิมนต์พระสงฆ์ไว้

๒) นิมนต์พระสงฆ์นั่งยังอาสน์สงฆ์ที่จัดเตรียมไว้ตามจำนวนที่จะถวายทาน

๓) นำวัตถุทานมาตั้งวางเรียงไว้ ณ เบื้องหน้าพระสงฆ์

๔) จุดธูปเทียนบูชาพระรัตนตรัย กราบ ๓ ครั้ง

๕) อาราธนาศีล ดังนี้

“มะยัง ภันเต วิสุง วิสุง รักขะนัตถายะ ติสะระเณนะ สะหะ ปัญจะ สีลานิ ยาจามะ. ทุติยัมปิ มะยัง ภันเต วิสุง วิสุง รักขะนัตถายะ ติสะระเณนะ สะหะ ปัญจะ สีลานิ ยาจามะ. ตะติยัมปิ มะยัง ภันเต วิสุง วิสุง รักขะนัตถายะ ติสะระเณนะ สะหะ ปัญจะ สีลานิ ยาจามะ.”

๖) พระสงฆ์ให้ศีล

๗) กล่าวนะโม ๓ จบ

๘) กล่าวคำถวายทาน

๙) พระสงฆ์รับ “สาธุ”

๑๐) ผู้ถวายทานประเคนวัตถุทานนั้น ๆ (ถ้าเป็นสิ่งของที่ใหญ่หรือเป็นอสังหาริมทรัพย์ ให้ใช้การประเคนกลุ่มด้ายสายสิญจน์ที่เนื่องมาจากวัตถุนั้น ๆ หรือใช้วิธีหลั่งน้ำเพื่อเป็นการแสดงว่าได้ถวายสิ่งนี้หรือสิ่งที่จะถวายเป็นของสงฆ์แล้ว)

๑๑) พระสงฆ์อนุโมทนา

๑๒) ผู้ถวายทาน กรวดน้ำ-รับพร

๑๓) เสร็จพิธีถวายทาน